

Nu sebičnost, holost naduše Slovene,
 Među njima pravde ni ljubavi nema;
 Stazom preživjelih stupaju plemena,
 A na stazi onoj sreća je nijema.

Vaj, povorko mojih uzora tol' milih,
 Brižno njegovanih, nikad ostvarenih!
 Družbo zlatnih sjenka od zipke do groba,
 Proplakanih gorko, al ne zabačenih,
 Ja se kraju klonim, i ugasit ću se
 Sanjajući o vama, za vama žedneći.
 Na ploču mog groba nada i očajnost,
 Protivnice vječne, zajedno će leći.

Dodatak. Ban je bio član biogradskog Učenog društva, sekretar Srpske kr. akademije umjetnosti, član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, član carigradskoga društva Elšark (društva za rasprostiranje prosvjete na istoku), član triju talijanskih društava: akademije književnosti, nauka i vještina u Kataniji, društva dei Benemeriti Italiani u Palermu, društva kosmiko-humanitarnog u Rimu. Bio je predsjednik učenog odsjeka u Društvu za zanate i umjetnosti i u dva komiteta za promicanje narodne stvari, dva puta član odbora pozorišnoga 1862., 1868., i počasni član Dubrovačke štionice. Obdaren bi odličjem svetog Save II-og stepena, komanderskim krstom Takovskog ordena, zlatnom medaljom cara Napoleona III. i zlatnom medaljom društva talijanskoga zaslužnih ljudi.

2. Ilarion Ruvarac.

Dne 8. augusta 1905. preminu u Grgetegu arhimandrit toga samostana Ilarion Ruvarac, čuveni historik srpski, a član dopisnik naše Akademije. Rodio se 1. septembra 1832. u Mitrovici, gdje mu je otac bio paroh. Kršten je kao Jovan, a Ilarion mu je kaluđersko ime. U Karlovcima svršio je šest razreda gimnazije, a dovršio je gimnazijske nauke u Beču, gdje je svršio sve juridičke

nauke, ali ne pođe u svjetovnu službu, već prouči i bogoslovske nauke i daje se postrići za kaluđera g. 1861. Oblasti njegove ne pošalju ga ipak u samostan, već ga upotrijebe kroz punih trinaest godina u metropolitskim službama u Karlovcima, dok godine 1874. ne bude imenovan arhimandritom u samostanu Grgetegu. Još i sada ostaje na odličnom mjestu kao profesor i ravnatelj bogoslovije u Karlovcima, dok ga godine 1882. 1. februara iznenada ne baciše u samostan Grgeteg, da vrši svoju službu arhimandritsku, da proživi svoj vijek u samoći. Za malo godina, 1886. bude imenovan i vladikom vršačkim, ali on se prije prisege zahvali. Dušom i srcem posveti se svom samostanu. Štedio je i gospodario, dok mu bog i sreća daje, te samostan i crkvu mu tako obnovi, da je danas prava dika samostana fruškogorskih.

Već kao slušalac pravnih nauka u bečkom universitetu prione uz historiju, da je izučava na osnovi samih izvora. Godine 1856. kao svršeni pravnik a bogoslovac prve godine daje u štampu

I. u novosadskoj „Sedmici“ svoju prvu raspravu: „Pregled domaćih izvora stare srpske povjesnice“. Slijedeće godine 1857. i 1858. opet: „Prilog k ispitivanju srpskih junačkih pesama“. Ove dvije rasprave prešampao je sam Ruvarac godine 1884. u jednu knjigu pod naslovom: „Dve studentske rasprave“, kada su njegovi drugovi Srbi i Hrvati slavili uspomenu svoga đakovanja u bečkom universitetu u godinama 1850—1854. U ove dvije rasprave kaza nam Ruvarac, kako je uz pravničke nauke marljivo izučavao izvore za historiju srpskoga naroda. One nam dapače označuju smjer njegov, kojim će poći, a kojim je polazio svega svoga života. On kroz pedeset godina svoga inače veoma radinoga života, ukrašena mnogim oštroumnim istraživanjima za političku i crkvenu historiju srpskoga naroda,

nije valjada nikada sjeo, da osnuje i izvede jedno veće djelo, u kojem bi evropskim modernim načinom oslikao koju veću periodu srpske historije. On, izučeni pravnik, voli uzimati pojedina pitanja, koja su i drugi obrađivali, da ih kritički pretrese. To ga toliko osvaja, ali i toliko mu muke zadaje, kako mnogo puta ponavlja, da na veća djela ne dospijeva. Za svoje radnje traži uvijek dobre izvore, uvijek traži istinu, ma bila i gorka. On je pisao sve svoje radnje u sve moguće srpske časopise, a onda ih je priopćivao u posebnim otiscima. Mi ćemo priopćiti samo naslove onih posebnih otisaka.

II. U „Letopisu Matice Srpske“:

Sv. 208. „Odlmak iz napisane pre godine 1891. rasprave o glavnim momentima iz života sv. Save, prvog srpskog arhiepiskopa“.

Sv. 210. „O nekom narodnom predanju“.

Sv. 212. „Đurađ Vuković despot srpski i Đorđe Kastriot Skenderbeg vođ arbanaški godine 1444.“

Sv. 229. „Prilošci istorijskoj geografiji Srbije“.

III. U „Glasniku srpskog učenog društva“:

Knj. 21. „O natpisu u crkvi sela Bogdašića“.

Knj. 22. „Žitije cara Uroša od Pajsija patrijarha“.

Knj. 23. „O begstvu patrijarha Arsenija IV.“

Knj. 47. „K objašnjenju izvora srpske istorije I-XII.“

Knj. 49. „K objašnjenju izvora srpske istorije

XIII—XXIV.“

IV. U „Radu Jugoslavenske akademije“:

Knj. 5. „O prijenosu tijela sv. Luke u Smederevo“.

Knj. 16. „O natpisu na epitrahilju u manastiru Banji blizu Kotora“.

Knj. 19. „O prvim godinama Dušanova kraljevanja u hronološkom pogledu“.

V. U „Matici“ (časopisu beletrističkom) dvije rasprave.

VI. U „Godišnjici Cupićevoj“ šest rasprava.

VII. U „Starinaru“ (časopisu arheologijskom) šest rasprava.

VIII. U „Glasu srpske kraljevske akademije“:

16. „O natpisu na crkvi hercega Stefana u Goraždi“.

40. „O cetinjskoj štampariji pre četiri stotine godina“.

42. „Raški episkopi i mitropoliti“.

Zasebno akademijsko izdanje: „Odlomeci o grofu Đorđu Brankoviću i Arseniju Crnojeviću patrijarhu. Sa tri izleta o takozvanoj velikoj seobi srpskoga naroda“ 1896.

IX. U „Spomeniku srpske kraljevske akademije“ dva prinosa.

X. U „Vili“ (beletrističkom časopisu) jedna kritika.

XI. U „Stražilovu“ (beletrističkom časopisu) šest priloga. Između njih: „O knezu Lazaru“ 1887.

XII. U „Našem Dobu“ u mnogo brojeva poslije napose štampano: „Prethodni prikaz knjige: Istorija srpskoga naroda knj. I. Napisao Pantelija Slavkov Srećković.“

XIII. U „Šematizmu arhidijeceze karlovačke“ dva prinosa.

XIV. U „Šematizmu pravoslavne eparhije Bokokotorske, Dubrovačke i Spičanske“ dva prinosa.

XV. U „Glasu istine“ za god. 1886. i 1887.: „Što se i kako se i s koje se strane dosle pokušavalo, da se i kod nas osnuje Seminarija za kandidate svešteničkog reda“.

XVI. U „Glasniku bosansko-hercegovačkog muzeja“:

G. 1891. „Draga, Danica, Resa“.

G. 1892. „O natpisima u ozrenskoj crkvi i o živopiscu popu Strahinji“.

G. 1892. „Katarina, kći Tvrtka I. bana od godine 1353—1377. i od 1377—1391. kralja bosanskog“.

G. 1893. „Dvije bosanske kraljice“.

G. 1894. „Banovanje Tvrtka bana 1353—1377“.

G. 1896. „Tri dodatka k raspravi: Banovanje Tvrtka bana“.

XVII. U „Otadžbini“:

G. 1887. „G. Panta Srećković i Šarenik u Skopskoj nahiji“.

XVIII. U „Kolu“:

G. 1901. „Poreklo Sibirjanin Janka“.

G. 1901. „O jeziku. Priložak tumačenju srpskih narodnih pesama“.

G. 1901. „Obrkapetan Staniša“.

XIX. U „Prosvjeti“ crnogorskoj dvije rasprave.

XX. U „Brankovu Kolu“:

G. 1897. i 1898. „Montenegrina. Prilošci istoriji Crne Gore“.

XXI. U „Archivu für slav. Philologie“;

Knj. 10. „Nochmals Mehmed Sokolović und die serbischen Patriarchen“.

Knj. 11. „Pop Nikodim, der erste Klostergründer in der Walachei † 1406.“

Knj. 17. „Kleinigkeiten zur Geschichte der Balkanhalbinsel“.

Knj. 23. „Zur serbischen Bibliographie“.

Knj. 25. „Jovan Maleševac als Bücherschreiber und Büchercorrector“.

XXII. U šematizmu mostarske mitropolije: „O humskim episkopima i hercegovačkim mitropolitima. Mostar 1901.“

XXIII. U „Istini“ za g. 1887. „O pećskim patrijar-sima od Makarija do Arsenija III. (1557—1690.)“

XXIV. „Stari Slankamen“. Zemun 1892.

XXV. U „Srpskom Sionu“ za god. 1898. „Prilošci agiološki“ (nedovršeno).

XXVI. U „Javoru“ tri rasprave.

XXVII. U „Besedi“ ima od g. 1868—1870. više prinosa, najviše dokumenata.

XXVIII. U „Šematizmu pravoslavne epar-hije pakračke“ za g. 1898. ima „O postanku dije-ceze pakračke“.

Kada su drugovi Ruvarčevi godine 1884. u Beču slavili tridesetogodišnjicu svoga bečkoga đakovanja, dade Ruvarac štampati na njihovu želju svoje „Dve studentske rasprave“ i nabroji svojih petnaest rasprava do te go-dine. „Sitnice su sve to — veli on u predgovoru — i mali prilozi, ali su ipak „prilozi“, a prilozi se ne cene po veličini, već po usrdiju priložnika i po žrtvi, koju prinosi priložnik dajući prilog. A da su mene i te sit-nice dosta muke i truda stale, sam Bog zna, a Bog zna, hoću li odjako što priložiti moći“. Tom prilikom reče svojim drugovima od mladosti i o daljim lijepim cilje-vima svoga naučnoga rada: „S kakvim veselim licem poletio bih u Beč . . . kad bih vam se pofaliti mogao sa radom svojim posle razlaza našega iz Beča, kad bih vam pokazati mogao svoju ocenu i komentar na sve živote kraljeva i careva i despota naših, svoju „Serbiju sa-cru“, svoj kritički pretres svakog podatka letopisa naših“. Svega toga nije se našlo, koliko do sada znamo, premda je još živio i radio dvadeset godina. Ovomu lijepom cilju ima u njegovim raspravama doista krasnih predradnja, koje će budući izdavači „života kraljeva“ i „ljetopisa“ i „Serbiae sacrae“ moći dobro upotrijebiti.

T. S.